

לואי פסטר

יאנוש קורצ'אק, כתבים כרך ט, עמ' 274-278
תרגום: אורי אורלב

בעיני אחת קטנה בצרפת חי לו בעל מלאכה עני. זה היה לפני הרבה מאוד זמן. גר לו שם, עבד, ולא קרה שום דבר מיחד. אף היה לו עצוב לחיות לבד, ולכן התחתן עם בתו של גנן וגרו להם ביחד.

אחר כך נולד להם תינוק, אף התינוק נפטר. הם הצטערו מאוד. אבל אחר כך נולדו להם עוד ארבעה ילדים: שלוש בנות ובן אחד. הילד הזה נולד ביום ששי, בשעה שתיים בלילה ב-27 בדצמבר 1822 (לפני כמאתים שנה). כאשר הלכו הוריו להוציא לו תעודת לדה, איש לא נדע ולא התענינו. בתעודה נכתב ששם האב ז'אן ז'וזף, שנולד לו בן ושמו יהיה לואי. העדים חתמו על התעודה וזה הכל. מי היה מיחס חשיבות לתינוק היודע רק לינק ולצעק.

וההורים שמחו. ולואי הלך וגדל. צמח וגדל. אביו כבר ספר לו איך שרת בצבאו של נפוליאון, והילד הקשיב. והוא אהב מאוד לצייר. שלח אותו האב לבית הספר ובערב בדק אם הילד מכין היטב את שעוריו. אף לא רחוק מביתם זרם נחל קטן ולואי העדיף לדוג דגים עם הילדים או לצייר. ורק פעם מאוד כאשר הילדים הרסו קנים של צפורים.

בבית הספר לואי היה ילד שקט ורק שאל יותר מדי שאלות, והמורה פעס לעתים קרובות מפני שלואי רוצה לדעת יותר מדי. מפני שהמורה לא הבין שלואי אוהב לדעת כל דבר בדיוק, וממש מתענה אם משהו לא מובן לו ממש. לואי מצייר ומצייר והשכנים חושבים שאולי יהיה צייר, וממליצים לשלח אותו ללמד הלצה. שישע לעיר הגדולה, לעיר הבירה, לפריס. ובאמת כשלואי גדל הוא התענינו יותר ויותר במה שכתוב בספרים.

חשש האב לשלח את בנו יחידו למרחקים, אבל כאשר השכן שלח את בנו שלו, הסכים לבסוף. במקרה היה יום סגרירי. ירד גשם מערב בשלג, ונסעו אז בכרכרה, מפני שעדין לא היו רכבות. והנסיון לא הצליח. לואי התגעגע הביתה ורצה לחזור. הוא היה עדין צעיר מדי, והאב החזירו הביתה. ולואי מצייר והכל אומרים שיהיה צייר. אבל נכון לו עתיד אחר לגמרי. הלך לואי לבית ספר גבוה יותר, ושם היה מרצה צעיר, מורה טוב שראה עד כמה לואי אוהב את הלמודים, אבל הוא צעיר מדי עדין ולא יודע באיזה תחום להתרכז. ולואי כתב באחד ממכתביו:

”אחרי שהאדם מגלה את המדע, לא יוכל עוד לחיות בלעדיו”.

אבל לא כל הדברים מצאו חן בעיניו במדה שנה. היו לו ציונים טובים במדעי הטבע, כאשר סיים את בית הספר, ובהיסטוריה ובגאוגרפיה – רק מספיק.

כאשר היה לואי בן שמונה-עשרה, התמנה בעצמו למורה. התלמידים אהבו אותו מאוד, אבל הוא לא רק למד את הצעירים אלא המשיך לקרא ספרים שונים וכתב במכתביו כל הזמן על הספרים שמצאו במיחד חן בעיניו. ויותר מכל שמח שיש לו חדר קטן משלו ואיש לא מפריע לו.

אבל בספרים יש דברים רבים שקשה להבין. ופסטר בקש לקרא את הספרים הקשים ביותר ורצה להבין את הכל היטב. והוא נסע שנית לפרס והיה שם כל כך עני שבמשך כל החורף רק פעמים הסיק את התנור.

והתחיל ללמוד ולעבד. כל חזיו למד ועבד. והיה לאדם כל כך מפרסם, יותר מכל מלך ומכל מפקד מהמפרסמים ביותר בעולם.

יש בפרס רחוב הקרוי על שמו של פסטר, בית חולים על שמו הבנוי כלו מזכוכית ופלדה. ישנו מכון פסטר, שם יכולים לעבד רק המלמדים הגדולים ביותר. ואוהבים אותו כל הצרפתים למרות שכבר איננו בין החיים. ועכשו גם בנרשה קראנו רחוב אחד על שם פסטר. ואין בעולם ספר מדעי ברפואה שלא כתוב בו שפסטר היה איש מדע דגול. עכשו כבר יודע כל העולם שזה היה מקרה חשוב – חשוב מאוד, כשאר בשנת 1822 נולד בעיר קטנה אותו תינוק קטן.

אבל מה עשה לו אי פסטר שהכל משבחים אותו כל כך? פסטר למד את העולם כלו דבר אחד חשוב ועכשו כל אחד יודע את האמת, והיום היא נראית פשוטה ומובנת מאליה. אך פסטר היה הראשון ולא רצו להאמין לו. צחקו לו ורבו אתו. והרי מאוד לא נעים כשאתה אומר את האמת, והאחרים אינם מאמינים ועוד לועגים לך.

פסטר אמר ראשון שקיימים יצורים קטנטנים, כאין רמשים שאפלו אי אפשר להבחין בהם, והם גורמים לכל מיני מרסות ולכל מיני מחלות. ולכן צריך לרחץ היטב את הידיים, לשתות מים רתוחים ולפתח את החלונות כדי להכניס אוויר צח – ואז אפשר יהיה לחיות חיים ארכים מבלי לחלות. אבל הרופאים התבדחו על חשבוננו, אמרו שהוא שחצן ורופא ללמד אחרים, ובעצמו אינו מבין שום דבר ופנו אותו מבשל-בירה. פסטר לא היה רופא, רק איש מדעי הטבע, אבל את החידקים ראה לראשונה כשהם מתסיסים יין. ומשום כך הדביקו לו את הכינוי הזה.

כל אחד היה נעלב והיה אומר: "אינכם רוצים להאמין, לא צריך". אבל פסטר לא נעלב, מפני שחבל היה לו על האנשים שמתיים בגלל החידקים, והרי יש כל כך הרבה תומכים. אבל יותר מכל העציבה אותו העבדה שאיש לא רצה לעזר לו, והוא ראה גם שלא הפל מתנהל בדיוק כמו שהוא חושב.

מפני שאתה יכול להיות נקי מאוד ובכל זאת יהיו לך מרסות, מפני שלא כל המחלות נגרמות על ידי החידקים הללו, אותם הרמשים כבכול.

מאותו זמן מאה אלה מלמדים ורופאים שונים עובדים בנושא זה וכל פעם מוצאים משהו חדש, ורואים שפסטר צדק. אבל הוא היה אחד בלבד וראשון, ולא יכול היה להסביר את הכל.

פסטר סבל הרבה מאוד עד שסוף סוף הודו כמה מדענים שבכל זאת הוא צודק קצת. מפני שאיך יכלו להתניחס אליו כאל טפש כשראו שתגליותיו עוזרות באמת? פעם כמעט כל אחד מת אחרי שננשך על ידי כלב חולה כלבת. ופסטר מצא דרך איך אפשר לרפאם. פעם כמעט אחרי כל נתיח אנשים היו מתים או חולים זמן רב, אבל כשהרופאים הקפידו לרחץ היטב את ידיהם ולהרתיח במים את כלי הניתוח ואת התחבושות, האנשים מתו פחות ופחות.

וּלְמִרּוֹת שֶׁהָיוּ כְּבָר כְּאֵלֶּה שֶׁהֶאֱמִינוּ לְפֶסֶטֶר, בְּכֹל זֹאת הָיוּ כְּאֵלֶּה שֶׁהֲצִיקוּ לוֹ יוֹתֵר וְיוֹתֵר – מְקַנְאָה אוֹ סֵתֵם כָּדָּ.

אִם אַתָּה כָּל כָּדָּ חָכֵם, תִּגִּיד לִי לָמָּה זֶה, אוֹ לָמָּה זֶה?

- עֲדִינוּ אֵינְנִי יוֹדֵעַ – אוֹמֵר פֶּסֶטֶר.

כְּאֵלֶּה שֶׁאִישׁ אֶחָד יָכוֹל לְדַעַת אֶת הַכֹּל. פֶּסֶטֶר הָיָה מְלַמֵּד דְּגוּל, אֲבָל הָרִי לֹא הָיָה קְדוֹשׁ. אֲפֹלוּ אַחֵר כָּדָּ, כְּאֲשֶׁר כָּל בְּנֵי הָאָדָם כְּבָר יִדְעוּ עַל קִיּוּמָם שֶׁל הַחִיָּדָקִים הַקְּטַנְטַנִּים הַגּוֹרְמִים לְמַחְלוֹת מְדַבְּקוֹת – רוֹפֵא אֶחָד הִתְעַקֵּשׁ וְאָמַר:

- טוֹב: אוֹכֵל אֶת הַרְמָשִׁים שֶׁלְכֶם, אֶת הַחִיָּדָקִים שֶׁלְכֶם וְתֵרְאוּ שֶׁאֵהִיָּה בְּרִיא.

- אֵל תַּעֲשֶׂה זֹאת מִפְּנֵי שֶׁתִּחַלֶּה בְּכוֹלְרָה.

אֲבָל הַרוֹפֵא הִזָּה הָיָה עֹקֵשׁ וְשִׁתָּה אֶת הַמַּיִם עִם הַחִיָּדָקִים שֶׁל מַחְלַת הַכוֹלְרָה – וְלֹא קָרָה לוֹ שׁוּם דְּבָר.

- מִי צוֹדֵק? – צַחֵק

אֲבָל הֵם כְּבָר יִדְעוּ, מִפְּנֵי שֶׁפֶּסֶטֶר לָמַד אוֹתָם, וְלָכֵן אָמְרוּ לוֹ:

- לֹא חֲלִיתָ מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לְךָ קִבָּה בְּרִיאָה וְחִזְקָה.

- טוֹב אֲזוֹ אֶקְלַקֵּל לִי אֶת הַקִּבָּה, אֲזַלֵּל הַרְבֵּה נִקְנִיק לֹא טָרִי לְגַמְרִי וְכֹאֲשֶׁר תִּכְאֵב לִי הַבֶּטֶן, אֲשִׁתָּה אֶת הַמַּיִם עִם הַכוֹלְרָה.

וְכֵן עָשָׂה, חָלָה בְּכוֹלְרָה וּמָת.

עֲכָשׁוּ הַכֹּל יוֹדְעִים עַל קִיּוּמָם שֶׁל הַחִיָּדָקִים, עֲכָשׁוּ כְּבָר כָּלֵם יוֹדְעִים מָה לַעֲשׂוֹת כְּדִי לְהִתְגַּוֵּן מִמַּחְלוֹת מְדַבְּקוֹת. וְכָל רוֹפֵא, וְכָל חוֹלָה יוֹדֵעַ מָה תוֹעֵלֶת הַבִּיא לְבְנֵי הָאָדָם הַמְּלַמֵּד הַמְּפָרֵס וְהַגְּדוֹל, לוֹאֵי פֶּסֶטֶר.

